

Desatero pro rodiče podle MŠMT

1. Dítě by mělo být dostatečně fyzicky a pohybově vyspělé, vědomě ovládat své tělo, být samostatné v sebeobsluze

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- pohybuje se koordinovaně, je přiměřeně obratné a zdatné (např. hází a chytá míč, udrží rovnováhu na jedné noze, běhá, skáče, v běžném prostředí se pohybuje bezpečně)
- svlékne se, oblékne i obuje (zapne a rozepne zip i malé knoflíky, zaváže si tkaničky, oblékne si čepici, rukavice)
- je samostatné při jídle (používá správně příbor, nalije si nápoj, stoluje čistě, požívá ubrousek)
- zvládá samostatně osobní hygienu (používá kapesník, umí se vysmrkat, umyje a osuší si ruce, použije toaletní papír, použije splachovací zařízení, uklidí po sobě)
- zvládá drobné úklidové práce (posbírá a uklidí předměty a pomůcky na určené místo, připraví další pomůcky, srovná hračky)
- postará se o své věci (udržuje v nich pořádek).

2. Dítě by mělo být relativně citově samostatné a schopné kontrolovat a řídit své chování

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- zvládá odloučení od rodičů
- vystupuje samostatně, má svůj názor, vyjadřuje souhlas i nesouhlas
- projevuje se jako emočně stálé, bez výrazných výkyvů v náladách
- ovládá se a kontroluje (reaguje přiměřeně na drobný neúspěch, dovede odložit přání na pozdější dobu, dovede se přizpůsobit konkrétní činnosti či situaci)
- je si vědomé zodpovědnosti za své chování
- dodržuje dohodnutá pravidla.

3. Dítě by mělo zvládat přiměřené jazykové, řečové a komunikativní dovednosti

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- vyslovuje správně všechny hlásky (i sykavky, rotacismy, měkčení)
- mluví ve větách, dovede vyprávět příběh, popsat situaci apod.
- mluví většinou gramaticky správně (tj. užívá správně rodu, čísla, času, tvarů, slov, předložek aj.)
- rozumí většině slov a výrazů běžně užívaných v jeho prostředí
- má přiměřenou slovní zásobu, umí pojmenovat většinu toho, čím je obklopeno
- přirozeně a srozumitelně hovoří s dětmi i dospělými, vede rozhovor, a respektuje jeho pravidla
- pokouší se napsat hůlkovým písmem své jméno (označí si výkres značkou nebo písmenem)
- používá přirozeně neverbální komunikaci (gesta, mimiku, řeč těla, aj.)
- spolupracuje ve skupině.

4. Dítě by mělo zvládat koordinaci ruky a oka, jemnou motoriku, pravolevou orientaci

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- je zručné při zacházení s předměty denní potřeby, hračkami, pomůckami a nástroji (pracuje se stavebnicemi, modeluje, stříhá, kreslí, maluje, skládá papír, vytrhává, nalepuje, správně otáčí listy v knize apod.)
- zvládá činnosti s drobnějšími předměty (korálky, drobné stavební prvky apod.)
- tužku drží správně, tj. dvěma prsty třetí podložený, s uvolněným zápěstím

- vede stopu tužky, tahy jsou při kreslení plynulé, (obkresluje, vybarvuje, v kresbě přibývají detaily i vyjádření pohybu)
- umí napodobit základní geometrické obrazce (čtverec, kruh, trojúhelník, obdélník), různé tvary, (popř. písmena)
- rozlišuje pravou a levou stranu, pravou i levou ruku (může chybovat)
- řadí zpravidla prvky zleva doprava
- používá pravou či levou ruku při kreslení či v jiných činnostech, kde se preference ruky uplatňuje (je zpravidla zřejmé, zda je dítě pravák či levák).

5. Dítě by mělo být schopné rozlišovat zrakové a sluchové vjemy

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- rozlišuje a porovnává podstatné znaky a vlastnosti předmětů (barvy, velikost, tvary, materiál, figuru a pozadí), nachází jejich společné a rozdílné znaky
- složí slovo z několika slyšených slabik a obrázek z několika tvarů
- rozlišuje zvuky (běžných předmětů a akustických situací i zvuky jednoduchých hudebních nástrojů)
- rozpozná rozdíly mezi hláskami (měkké a tvrdé, krátké a dlouhé)
- sluchově rozloží slovo na slabiky (vytleskává slabiky ve slově)
- najde rozdíly na dvou obrazcích, doplní detaily
- rozlišuje jednoduché obrazné symboly a značky i jednoduché symboly a znaky s abstraktní podobou (písmena, číslice, základní dopravní značky, piktogramy)
- postřehne změny ve svém okolí, na obrázku (co je nového, co chybí)
- reaguje správně na světelné a akustické signály.

6. Dítě by mělo zvládat jednoduché logické a myšlenkové operace a orientovat se v elementárních matematických pojmech

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- má představu o čísle (ukazuje na prstech či předmětech počet, počítá na prstech, umí počítat po jedné, chápe, že číslovka vyjadřuje počet)
- orientuje se v elementárních počtech (vyjmenuje číselnou řadu a spočítá počet prvků minimálně v rozsahu do pěti (deseti))
- porovnává počet dvou málopočetných souborů, tj. v rozsahu do pěti prvků (pozná rozdíl a určí o kolik je jeden větší či menší)
- rozpozná základní geometrické tvary (kruh, čtverec, trojúhelník atd.)
- rozlišuje a porovnává vlastnosti předmětů
- třídí, seskupuje a přiřazuje předměty dle daného kritéria (korálky do skupin podle barvy, tvaru, velikosti)
- přemýšlí, vede jednoduché úvahy, komentuje, co dělá („přemýšlí nahlas“)
- chápe jednoduché vztahy a souvislosti, řeší jednoduché problémy a situace, slovní příklady, úlohy, hádanky, rébusy, labyrinty
- rozumí časoprostorovým pojmům (např. nad, pod, dole, nahoře, uvnitř a vně, dříve, později, včera, dnes), pojmům označujícím velikost, hmotnost (např. dlouhý, krátký, malý, velký, těžký, lehký).

7. Dítě by mělo mít dostatečně rozvinutou záměrnou pozornost a schopnost záměrně si zapamatovat a vědomě se učit

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- soustředí pozornost na činnosti po určitou dobu (cca 10-15 min.)
- „nechá“ se získat pro záměrné učení (dokáže se soustředit i na ty činnosti, které nejsou pro něj aktuálně zajímavé)

- záměrně si zapamatuje, co prožilo, vidělo, slyšelo, je schopno si toto po přiměřené době vybavit a reprodukovat, částečně i zhodnotit
- pamatuje si říkadla, básničky, písničky
- přijme úkol či povinnost, zadaným činností se věnuje soustředěně, neodbíhá k jiným, dokáže vyvinout úsilí a dokončit je
- postupuje podle pokynů
- pracuje samostatně.

8. Dítě by mělo být přiměřeně sociálně samostatné a zároveň sociálně vnímavé, schopné soužití s vrstevníky ve skupině

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- uplatňuje základní společenská pravidla (zdraví, umí požádat, poděkovat, omluvit se)
- navazuje kontakty s dítětem i dospělými, komunikuje s nimi zpravidla bez problémů, s dětmi, ke kterým pociťuje náklonnost, se kamarádí
- nebojí se odloučit na určitou dobu od svých blízkých
- je ve hře partnerem (vyhledává partnera pro hru, v zájmu hry se domlouvá, rozděluje a mění si role)
- zapojí se do práce ve skupině, při společných činnostech spolupracuje, přizpůsobuje se názorům a rozhodnutí skupiny
- vyjednává a dohodne se, vyslovuje a obhajuje svůj názor
- ve skupině (v rodině) dodržuje daná a pochopená pravidla, pokud jsou dány pokyny, je srozuměno se jimi řídit
- k ostatním dětem se chová přátelsky, citlivě a ohleduplně (dělí se o hračky, pomůcky, pamlsky, rozdělí si úlohy, všímá si, co si druhý přeje)
- je schopno brát ohled na druhé (dokáže se dohodnout, počkat, vystřídat se, pomoci mladším).

9. Dítě by mělo vnímat kulturní podněty a projevoval tvořivost

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- pozorně poslouchá či sleduje se zájmem literární, filmové, dramatické či hudební představení
- zaujme je výstava obrázků, loutek, fotografií, návštěva zoologické či botanické zahrady, statku, farmy apod.
- je schopno se zúčastnit dětských kulturních programů, zábavných akcí, slavností, sportovních akcí
- svoje zážitky komentuje, vypráví, co vidělo, slyšelo, dokáže říci, co bylo zajímavé, co jej zaujalo, co bylo správné, co ne
- zajímá se o knihy, zná mnoho pohádek a příběhů, má své oblíbené hrdiny
- zná celou řadu písní, básní a říkadla
- zpívá jednoduché písně, rozlišuje a dodržuje rytmus (např. vytleskat, na bubínku)
- vytváří, modeluje, kreslí, maluje, stříhá, lepí, vytrhává, sestavuje, vyrábí
- hraje tvořivé a námětové hry (např. na školu, na rodinu, na cestování, na lékaře), dokáže hrát krátkou divadelní roli.

10. Dítě by se mělo orientovat ve svém prostředí, v okolním světě i v praktickém životě

Dítě splňuje tento požadavek, jestliže:

- vyzná se ve svém prostředí (doma, ve škole), spolehlivě se orientuje v blízkém okolí (ví, kde bydlí, kam chodí do školky, kde jsou obchody, hřiště, kam se obrátit když je v nouzi apod.)
- zvládá běžné praktické činnosti a situace, s nimiž se pravidelně setkává (např. dovede vyřídit drobný vzkaz, nakoupit a zaplatit v obchodě, říci si o to, co potřebuje, ptá se na to, čemu nerozumí, umí telefonovat, dbá o pořádek a čistotu, samostatně se obslouží, zvládá drobné úklidové práce, je schopno se starat o rostliny či drobná domácí zvířata)

- ví, jak se má chovat (např. doma, v mateřské škole, na veřejnosti, u lékaře, v divadle, v obchodě, na chodníku, na ulici, při setkání s cizími a neznámými lidmi) a snaží se to dodržovat
- má poznatky ze světa přírody živé i neživé, lidí, kultury, techniky v rozsahu jeho praktických zkušeností (např. orientuje se v tělesném schématu, umí pojmenovat jeho části i některé orgány, rozlišuje pohlaví, ví, kdo jsou členové rodiny a čím se zabývají, rozlišuje různá povolání, pomůcky, nástroje, ví, k čemu jsou peníze, zná jména některých rostlin, stromů, zvířat a dalších živých tvorů, orientuje se v dopravních prostředcích, zná některé technické přístroje), rozumí běžným okolnostem, dějům, jevům, situacím, s nimiž se bezprostředně setkává (např. počasí a jeho změny, proměny ročních období, látky a jejich vlastnosti, cestování, životní prostředí a jeho ochrana, nakládání s odpady)
- přiměřeným způsobem se zapojí do péče o potřebné
- má poznatky o širším prostředí, např. o naší zemi (města, hory, řeky, jazyk, kultura), o existenci jiných zemí a národů, má nahodilé a útržkovité poznatky o rozmanitosti světa jeho řádu (o světadílech, planetě Zemi, vesmíru)
- chová se přiměřeně a bezpečně ve školním i domácím prostředí i na veřejnosti (na ulici, na hřišti, v obchodě, u lékaře), uvědomuje si možná nebezpečí (odhadne nebezpečnou situaci, je opatrné, neriskuje), zná a zpravidla dodržuje základní pravidla chování na ulici (dává pozor při přecházení, rozumí světelné signalizaci)
- zná faktory poškozující zdraví (kouření)
- uvědomuje si rizikové a nevhodné projevy chování, např. šikana, násilí.

Desatero pro prvňáčky

- 1) Zním svoje jméno a příjmení, vím, jak se jmenují rodiče.
- 2) Umím se obléknout i převléknout do cvičebního úboru, a to tak rychle, aby nikdo z mých kamarádů na mě nemusel čekat. Umím na tkaničce udělat mašličku.
- 3) Umím uklidit knížky, pastelky a hračky tam, kam patří.
- 4) Dovedu kreslit tužkou a pastelkami i malovat barvami.
- 5) Poznám barvu červenou, modrou, zelenou, žlutou, hnědou a černou.
- 6) Umím vystřihnout obrázek nůžkami s kulatou špičkou.
- 7) Dovedu si připravit svačinku na ubrousek a po jídle si umýt ruce.
- 8) Dovedu poslouchat maminčino vyprávění se zájmem a v klidu.
- 9) Televizní pohádky, filmy a písničky pozorně sleduji a povídám si o nich s rodiči.
- 10) Do aktovky si sám uložím věci, a to tam, kam patří.

Desatero pro rodiče

- 1) Každý den kontroluji aktovku za přítomnosti svého prvňáčka.
- 2) Každý den ořežu tužky. Dítě jich má mít v zásobě několik.
- 3) Pomáhám dítěti v přípravě školních potřeb a učebních pomůcek za jeho přítomnosti, společně je dáváme do aktovky.
- 4) Školní pomůcky koupím raději až po poradě s vyučujícím.
- 5) Přípravu na vyučování rozdělím dítěti na kratší časové intervaly, nejlépe dvakrát 15 minut.
- 6) Příprava na vyučování by měla probíhat v klidném a příjemném prostředí, aby se dítě mohlo na práci soustředit.
- 7) Příprava na vyučování má být pravidelná, aby si dítě upevnilo pracovní návyky.
- 8) V klidu si povídám s dítětem o tom, co prožilo ve škole, snažím se odpovědět na jeho dotazy.
- 9) O společných kulturních zážitcích (rozhlas, televize, kino, divadlo, koncerty) si s dítětem vyprávím, snažím se mu vysvětlit, čemu nerozumělo. Tím rozvíjím nenásilnou formou jeho rozumové vnímání.
- 10) Svě dítě raději pohladím, pochválím za dobré úspěchy. Snažím se nezlobit se, když se mu něco ve škole nedaří.

Co mohou rodiče a MŠ ještě udělat v období mezi zápisem a nástupem dítěte do školy pro jeho úspěšné zahájení školní docházky ?

- Nestrašit dítě školou. Ujistit ho o tom, že nástup do školy je věc běžná, podporovat kladná očekávání.
- Podporovat u dítěte vytváření návyku vnímat a organizovat čas. Rozlišovat čas věnovaný plnění povinností a čas k zábavě a hrám.
- Často a hodně s dítětem mluvit. Všimát si jeho řeči a výslovnosti. Při poruchách výslovnosti se poradit s logopedem a dbát jeho pokynů při cvičeních vedoucích k nápravě řeči. Mluvit se dítě naučí jen mluvením. Rozhovory s dítětem jsou tím nejlepším prostředkem. Dítě má vzor správné mluvy a podněty k rozvoji slovní zásoby, má důvod mluvit a vyjadřovat své myšlenky a dozvídá se nové a přesnější informace o světě kolem sebe.
- Připravovat dítě na situaci, že ve většině škol bude jeho školní výkon hodnocen.
- Posilovat všemožně sebedůvěru dítěte. Navozovat situace, ve kterých se dítě ujišťuje o tom, že je řada věcí, které dokáže.
- Učit dítě udržovat pořádek ve svých věcech. Ještě před započítím školní docházky promyslet, jak přizpůsobit byt nové situaci a vymezit dítěti místo pro jeho domácí přípravu do školy.
- Nesnažit se vytvořit dítěti náskok tím, že jej budou učit sami číst a psát. Taková snaha přinese zpravidla více škody než užítku. Neplatí to v případech, kdy dítě samo projevuje snahu se těmto dovednostem naučit. Skutečně existuje malá skupina dětí, které se ještě v době předškolní, bez velké námahy, jen tak mimochodem naučí číst a psát. Je zbytečné jim v tom bránit.
- Je-li dítě levák, rozhodně se nesnažit ho přecvičovat. Postoj k leváctví, jako ke zcela rovnocenné alternativě praváctví, by měl být v dnešní době již samozřejmostí.
- Neodkládat řešení zdravotních obtíží dítěte na dobu po zahájení školní docházky. Bude dost jiných starostí. To, co je možno vyřešit před nástupem dítěte do školy, by vyřešeno být mělo (např. odstranění nosní mandle apod.).
- Dávat najevo, že se rodiče těší na školu spolu s dítětem.
- Je dobré s dětmi nacvičit všechny potřebné úkony sebeobsluhy, kterými jsou kromě oblékání, vysvlékání a obouvání, umývání rukou po použití WC, uložení věcí do pouzdra a do aktovky, zabalení a rozbalení svačiny, převlékání do cvičebního úboru atd.
- Velkému množství zbytečných konfliktů s učiteli se vyhne dítě, které jeho rodiče naučili neskákat lidem do řeči. Řada dětí je označována za neukázněná, drzá, nepozorná proto, že nedovedou nechat nikoho domluvit a své myšlenky vyjadřují okamžitě nahlas bez ohledu na situaci, ve které k tomu dochází. V rodině je dostatek příležitostí k cvičení této velmi praktické dovednosti. Vyslechnout vyprávění někoho z rodiny v klidu a pozorně, to je dobré cvičení pro rozvoj této komunikační dovednosti.
- Další dovedností, kterou je možno úspěšně rozvíjet v rodině, je dovednost spolupracovat. Malí sobeckové, neschopní myslet na nikoho jiného než na sebe, to mají ve škole těžší než ostatní děti.
- Rodiče rozhodně dítěti velmi prospějí, když na co nejkratší dobu omezí jeho pobyt před televizní obrazovkou a videem. Přísně je třeba hlídat i čas strávený před počítačem. Rozhovory s rodiči, společné hry a činnosti, či jen pobyt dítěte venku, jsou pro jeho rozvoj mnohem příznivější.